

editörden

Merhaba,

Osmanlı Devleti'nde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nde de Batılılaşma her zaman tartışma konusu olmuş, bu hususta başlangıçtan bugüne Batılılaşma taraftarları hep baskın taraf olagelmışlerdir.

Bir devlet siyaseti olarak Batılılaşma, Osmanlı'nın, kendisiyle yenilmiş olduğu kılıca sahip olma çabasıdır. Bu nedenle devlet siyaseti olarak Batılılaşma daha çok askeriye tarafından sürdürülmüştür. Ancak daha sonraları teknolojiye sahip olma, onunla üstünlük sağlama hedefi, İslamcısından Batıcısına, Batıcısından Türkçüsüne kadar toplumun bütün sivil kanatları tarafından da savunulmuştur.

Düşünsel anlamda Doğu-Batı etkileşimi değerli yazar M. Sait Reçber tarafından da ifade edildiği üzere ta İslam'ın ilk dönemlerine kadar uzanmaktadır. Bu husus güncel olmaktan çok akademik çevrelerce üzerinde durulan bir mevzudur.

Batılılaşma hareketinde bugün gözden kaçan hususların başında Osmanlı-Fransa ilişkilerinde iki tarafın birbirleri üzerindeki etkilerinin dikkate alınmadan tek taraflı değerlendirilmesi gelmektedir. Özellikle Kapitülasyonlar aracılığıyla Fransa'ya açılan Osmanlı kültür kapısının Fransa'daki ihtilalde etkili olup olmadığı sorusu hiç sorulmamıştır.

Anlaşılageldiği üzere Fransa'daki ihtilalin kaynağını Amerika'da Fransızların yaptıklarına karşı İngilizlerin bir misillemesi olarak görmek, Fransız ihtilali öncesindeki düşünsel hayatı ve kraliyet ailesinin yaptıklarını görmezlikten gelmek olur ki bu durum bizce bu ihtilal için yeterli gerekçe olamaz. Özellikle de ihtilal sonrası O. Comte gibi bir sosyologun Mustafa Reşit Paşa'dan "İslâmiyet Pozitivist din için en uygun zemindir" diye yazması, Fransız aydınlarının Osmanlılardaki din ve kültürün farkında olduklarının kanıtıdır. Bu itibarla O. Comte'un bu sayımızdaki mektubunun okunması önem arz etmektedir.

Türkiye'deki üniversitelerin katı pozitivist yapıları üzerindeki Fransız etkileri hakkında da istenilen düzeyde araştırmalar ve yorumlar yapılmamıştır. Çünkü Türkiye -resmi ideoloji olarak bazen siyasî inkıtaa uğramışsa da- hem resmi düşünme tarzı hem de modern hayattaki tavır itibarıyla halen Fransız etkisi altındadır.

Batılılaşmada, popüler kanaatlerin yaygın olduğu Amerika-Türkiye, Türkiye-İngiltere ve Türkiye-Almanya ilişkileri üzerinde çok sözün söylendiği bir gerçektir. Zaten dergimizin bu sayısında da değerli araştırmacılarımızın bu husustaki kanaatlerini göreceksiniz. Gelecek sayımızda "Ortadoğuda Yeni Gelişmeler" dosyasını ele almayı planlıyoruz.

Selam ve sevgilerimle...